

VCM-ENQUETE
OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN
MESTVERWERKING IN VLAANDEREN
2015

Copyright/Disclaimer

*Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van VCM vzw
verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm
of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of het reproduceren ten behoeve van een
onderneming, organisatie of instelling of voor eigen oefening, studie of gebruik, welk(e) niet strikt privé
van aard is.*

Inhoud

SAMENVATTING	1
INLEIDING	2
1 RESPONS.....	3
2 OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN (kalenderjaar 2015).....	5
2.1 Operationele mestverwerkingscapaciteit	5
2.2 Aantal mestverwerkingsbedrijven en geografische spreiding	8
2.3 Provinciale indeling van de mestverwekingscapaciteit.....	11
2.4 Soorten technieken	13
2.5 Import van mest voor mestverwerking.....	16
3 VERGELIJKING OPERATIONELE EN BESCHIKBARE CAPACITEIT	17
4 EVOLUTIE VAN DE OPERATIONELE MESTVERWERKINGSCAPACITEIT IN VLAANDEREN	19
5 INSTALLATIES IN DE PIPELINE	24
6 EXPORT VAN VLAAMSE MESTVERWERKINGSPRODUCTEN	25
7 VERWACHTINGEN VOOR DE TOEKOMST	29

SAMENVATTING

Uit de resultaten van de VCM-enquête blijkt dat er in 2015 **ongeveer 40,5 miljoen kg stikstof** uit dierlijke mest werd verwerkt in Vlaanderen. Het grootste gedeelte (49%) van de mestverwerking wordt gerealiseerd door de **verwerking en export van varkensmest** (in totaal 20 miljoen kg N), gevolgd door de **verwerking en export van pluimveemest** (in totaal 15 miljoen kg N of 37%). In vergelijking met 2014 is **de operationele verwerking, excl. export**, licht gestegen (+141 337 kg N). De export van ruwe varkensmest is met 20% afgenomen (-386 698 kg N) in vergelijking met 2014. De export van pluimveemest is met 31% gestegen (+1 601 574 kg N).

In 2015 is er **1 nieuwe installatie** opgestart (biologie). In 2014 werd 1 bedrijf halverwege het jaar stopgezet; deze werd wel nog bij het aantal operationele installaties 2014 gerekend (zie vorige enquête); voor 2015 werd deze niet meer meegerekend (er is dus 1 faillissement). Vlaanderen telt in **totaal 118 operationele mestverwerkingsinstallaties**, waarvan 104 installaties zijn ingeplant in agrarisch gebied; 14 installaties zijn gevestigd op een industrieterrein. Al deze bedrijven zijn vaste installaties.

De **biologie** (biologische N-verwijdering uit de dunne fractie varkensmest, rundmest of digestaat) is nog steeds de meest toegepaste techniek (81 van de 118 installaties), gevolgd door **vergistingsinstallaties met een totaalverwerking** (11 installaties) en **biothermische droging** (8 installaties). De grootste hoeveelheid stikstof wordt verwerkt via **biologische behandeling van de dunne fractie van varkensmest, rundveemest of digestaat**, al dan niet met een nabehandeling in constructed wetlands (12,7 miljoen kg N of 39%). De tweede belangrijkste techniek voor de verwerking van stikstof is **biothermische droging** (al dan niet gecombineerd met drogen en korrelen) van voornamelijk pluimveemest en de dikke fractie van varkensmest (9,4 miljoen kg N of 29%). De hoeveelheid stikstof verwerkt via biologische behandeling is dus gestegen ten opzichte van 2014 (+4%), terwijl de stikstofbehandeling via biothermische droging gedaald is (-7%). De grootste hoeveelheid fosfaat (8 miljoen kg P₂O₅ of 53%) wordt verwerkt via de biothermische droging (al dan niet gecombineerd met drogen en korrelen).

INLEIDING

Het VCM schetst jaarlijks aan de hand van haar enquête een beeld van de mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen en de mestverwerkingstechnieken die vandaag operationeel zijn. Hiervoor worden alle houders van een milieuvergunning voor mestverwerking en de bedrijven die een milieuvergunningsaanvraag lopende hebben, aangeschreven.

Aan de hand van de gegevens uit deze enquête wordt de beschikbare en de operationele mestverwerkingscapaciteit berekend.

- Beschikbare mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest waarvoor een operationele verwerkingsinstallatie beschikbaar is, m.a.w. het aantal ton mest dat in de gebouwde, operationele installatie maximaal verwerkt kan worden wanneer ze op volle capaciteit draait.
- Operationele mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest dat effectief verwerkt is gedurende één kalenderjaar. Dit behelst zowel de Vlaamse mest als de geïmporteerde mest.

Bij de berekening van de operationele mestverwerkingscapaciteit wordt alleen de verwerkte mest in rekening gebracht. De bewerking van mest wordt in deze enquête buiten beschouwing gelaten. De mest is verwerkt wanneer de nutriënten niet op Vlaamse landbouwgrond terechtkomen. Hiervoor bestaan er wetmatig verschillende mogelijkheden. Een eerste mogelijkheid is de export van ruwe pluimveemest of paardenmest. In het voorjaar van 2010 kwam er de mogelijkheid bij om ruwe varkensmest onder bepaalde voorwaarden naar Nederlandse landbouwgronden te exporteren. Een tweede mogelijkheid is de behandeling van mest tot een exportwaardig eindproduct. Ten derde kan behandelde dierlijke mest ook afgezet worden in tuinen, parken en plantsoenen. Een vierde mogelijkheid is de omzetting van stikstof naar het milieu neutrale stikstofgas N_2 . Tot slot behoort de omzetting van dierlijke mestnutriënten naar kunstmeststoffen tot de mogelijkheden.

1 RESPONS

Dit jaar werd de enquête opnieuw in samenwerking met VLACO en Biogas-E georganiseerd. De installaties die geen mest innemen (bepaalde vergisters en composteerders) werden daarom ook bevraagd. De mogelijkheid werd voorzien om aan te geven dat de gegevens niet mogen worden doorgegeven aan Biogas-E en Vlaco. Op die manier wordt de privacy ten allen tijde verzekerd.

De enquête kon opnieuw elektronisch worden ingevuld. De bedrijven kregen een persoonlijke toegangscode toegestuurd waarmee ze konden inloggen op de enquête en hun persoonlijke gegevens opladen. De bedrijven die de enquête niet tijdig invulden werden door de drie organisaties telefonisch gecontacteerd.

Opnieuw werden volgende mogelijkheden voorzien om de enquête zo kort mogelijk te maken:

- aanduiding dat VCM de toestemming krijgt om bepaalde gegevens (aan- en afvoer mest) van de Mestbank over te nemen. Op die manier hoeven deze gegevens niet meer zelf ingevuld te worden, en zijn de gegevens veel accurater.
- alleen de van toepassing zijnde vragen per type techniek (vergisting – met of zonder naverwerking/biothermische droging/mestverwerking zonder vergisting of biothermische droging) werden weergegeven.

Zowel plantaardige vergisters en composteerders als installaties die (ook) mest innemen werden bevraagd. VCM nam de gegevens van **118 bedrijven** op (operationele mestverwerkers - al dan niet met vergisting) in de enquêteverwerking. Van deze 118 bedrijven heeft 79% de enquête daadwerkelijk ingevuld. Van de overige 21% werden de gegevens van het vorige jaar gebruikt.

In 2014 werd 1 bedrijf halverwege het jaar stopgezet; deze werd wel nog bij het aantal operationele installaties 2014 gerekend (zie vorige enquête). Voor 2015 werd deze niet meer meegerekend (er is dus **1 faillissement**). **Eén bedrijf is opgestart in 2015.**

Net zoals vorig jaar werden de vergistingsinstallaties die een be-/verwerkingstechniek voor het ruw digestaat hebben (vb scheider/droger), maar vervolgens het bewerkte digestaat naar een andere mestverwerkingsinstallatie, of naar Vlaamse landbouw, afzetten, niet in de enquêt cijfers opgenomen. In 2015 is een dergelijke vergistingsinstallatie met nabehandeling opgestart. Dit is dus een installatie die het bewerkte digestaat (scheiding, indamping) transporteert naar een andere mestverwerking, en werd om deze reden niet opgenomen in het aantal operationele mestverwerkingsinstallaties.

Ook de pluimveehouders, die de mest indrogen en rechtstreeks exporteren naar Frankrijk, worden niet in het aantal installaties opgenomen. Deze verwerkingscijfers zijn wel opgenomen in 'export pluimveemest' (Tabel 1).

2 OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN (kalenderjaar 2015)

2.1 Operationele mestverwerkingscapaciteit

In het kalenderjaar 2015 was er in Vlaanderen een **operationele mestverwerkingscapaciteit inclusief export van bijna 40,5 miljoen kg N**. Het grootste gedeelte (49%) van de operationele mestverwerkingscapaciteit wordt gerealiseerd door de **verwerking en export van varkensmest** (in totaal 20 miljoen kg N), gevolgd door de **verwerking en export van pluimveemest** (in totaal 15 miljoen kg N of 37%), die gedaald is ten opzichte van 2014. De verwerking van varkens- en pluimveemest is samen goed voor 86% van de gerealiseerde mestverwerking. Van de totale operationele capaciteit werd in 2015 4% gerealiseerd door de export van ruwe varkensmest naar Nederlandse landbouwgronden. De **verwerking van digestaat** is in 2015 gedaald tot 2% van de operationele verwerkingscapaciteit (ongeveer 1 miljoen kg N), ten opzichte van 4% in 2014. Let wel, het betreft hier het digestaat dat op een externe site wordt verwerkt. Het digestaat dat bij de vergister zelf wordt verwerkt, is terug te vinden bij de respectievelijke verwerkte inputstromen van de vergister (bijv. varkensmest, rundermest, etc.). De **verwerking van rundveemest (incl. kalvergier), paardenmest en champost** besloeg (in kg N) respectievelijk 3% (+1% ten opzichte van 2014), 7% (+1%) en 1% (+1%).

In Tabel 1 worden de door de mestverwerkers opgegeven verwerkte tonnages van dierlijke mest, en de via de Mestbank verkregen tonnages, weergegeven per mestsoort, samen met de door het VCM berekende verwerkte hoeveelheden stikstof en fosfaat (op basis van richtcijfers, zie Tabel 2). Voor varkensmest wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen totale verwerking van ruwe varkensmest, verwerking van dunne fractie, verwerking van dikke fractie, export van ruwe varkensmest en verwerking van varkensmest op stro, leem of houtkrullen. Ook voor rundermest en digestaat wordt dit onderscheid gemaakt. De cijfers van ruwe ingaande varkensmest, rundermest en digestaat verwerkt in een biologie worden vermenigvuldigd met 0,85 om dubbeltelling te voorkomen en alleen de dunne fractie in rekening te brengen.

Onder de totale verwerking van varkensmest, rundermest en digestaat wordt de operationele verwerkingscapaciteit gerekend van vergistingsinstallaties waarvan het digestaat na behandeling rechtstreeks en integraal geëxporteerd wordt, of waarvan de dikke fractie geëxporteerd wordt en de dunne fractie verwerkt wordt op de site in een biologie.

Tabel 1: De operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen voor Vlaamse en geïmporteerde mest, inclusief export, in Vlaamse verwerkingsinstallaties (kalenderjaar 2015), uitgedrukt in ton en de overeenkomstige verwerkte hoeveelheid stikstof (kg) en fosfaat (kg) op basis van richtcijfers (zie Tabel 2).

		ton	kg N	kg P ₂ O ₅
Varkensmest	Totale verwerking	294 305	2 383 870	1 324 372
	Verwerking dunne fractie	1 899 515	11 176 712	-
	Verwerking dikke fractie	388 928	4 783 809	4 457 110
	Export ruwe mest ^a	189 115	1 546 272	962 589
	Varkensmest op stro, leem of houtkrullen	4 400	33 000	39 600
Pluimveemest	Verwerking	307 115	8 285 963	6 034 810
	Export ruwe mest ^{a+b}	206 951	6 709 941	3 866 488
Rundveemest	Totale verwerking	19 561	93 893	27 385
	Verwerking dunne fractie	125 884	652 080	-
	Verwerking dikke fractie	20 470	149 430	73 692
	Rundveemest op stro of vlaslemen	23 049	163 648	66 842
Kalvergiër		33 453	100 359	43 489
Paardenmest		566 960	2 874 486	1 457 086
Champost		84 311	539 592	337 245
Digestaat	Totale verwerking	20 814	140 498	87 421
	Verwerking dunne fractie	110 974	452 772	-
	Verwerking dikke fractie	32 553	394 868	738 302
TOTAAL		4 328 358	40 481 192	19 516 431

^a bron: VLM-Mestbank – exportcijfers 2015 (effectieve tonnages, N- en P- inhoud)

^b inclusief ingedroogde pluimveemest die rechtstreeks wordt geëxporteerd

Voor de berekening van de hoeveelheid verwerkte stikstof en fosfaat per ton mest werden voor de verschillende mestsoorten en de verschillende mestfracties gemiddelde richtcijfers gebruikt, zoals weergegeven in Tabel 2. Deze richtcijfers zijn gebaseerd op gegevens uit het rapport “Best Beschikbare Technieken (BBT) voor Mestverwerking” (VITO, 2007), richtwaarden aangegeven door de VLM-Mestbank en verwerkingspercentages, zoals doorgegeven door de geënuquêteerde bedrijven. Dit zijn bijgevolg forfaitaire richtcijfers, op basis van forfaitaire mestinhouden. Deze richtcijfers werden sinds de start van de enquête in 2007 nagenoeg constant gehouden om zo de evolutie in mestverwerking correct te kunnen analyseren.

Tabel 2: Richtcijfers, gebruikt voor de berekening van de hoeveelheid verwerkte stikstof en fosfaat

		kg N	kg P ₂ O ₅
Varkensmest	Totale verwerking (per ton ruwe mest)	8.1	4.5
	Biologische behandeling (per ton dunne fractie)	5.88	0
	Bekalking (per ton dunne fractie)	4.18	0
	Biologische behandeling + constructed wetlands (per ton dunne fractie)	7.62	0
	Verwerking dikke fractie (per ton dikke fractie)	12.3	11.46
Pluimveemest	Verwerking	26.98	19.65
Rundveemest	Totale verwerking (per ton ruwe mest)	4.8	1.4
	Biologische behandeling (per ton dunne fractie)	5.18	0
	Verwerking dikke fractie (per ton dikke fractie)	7.3	3.6
Kalvergier		3	1.3
Paardenmest		5.07	2.57
Champost		6.4	4
Digestaat	Totale verwerking (per ton ruw digestaat)	6.75	4.2
	Verwerking dunne fractie (per ton dunne fractie)	4.08	0
	Verwerking dikke fractie (per ton dikke fractie)	12.13	22.68

Noot: deze cijfers staan, net zoals vorig jaar, uitgedrukt per ton verwerkt product (en niet allemaal per ton ruwe mest).

2.2 Aantal mestverwerkingsbedrijven en geografische spreiding

In Tabel 3 wordt het aantal operationele mestverwerkingsbedrijven per provincie weergegeven met een indeling volgens inplantingsplaats (agrarisch gebied of industrieterrein). In 2015 waren er 118 operationele vaste mestverwerkingsinstallaties. In agrarisch gebied zijn 104 installaties ingeplant; 14 installaties zijn ingeplant op een industrieterrein. In 2015 is 1 installatie opgestart; 1 installatie is stopgezet wegens faillissement (stop halverwege 2014). Veertien van de 118 operationele mestverwerkingsbedrijven zijn een initiatief van een veevoederproducent.

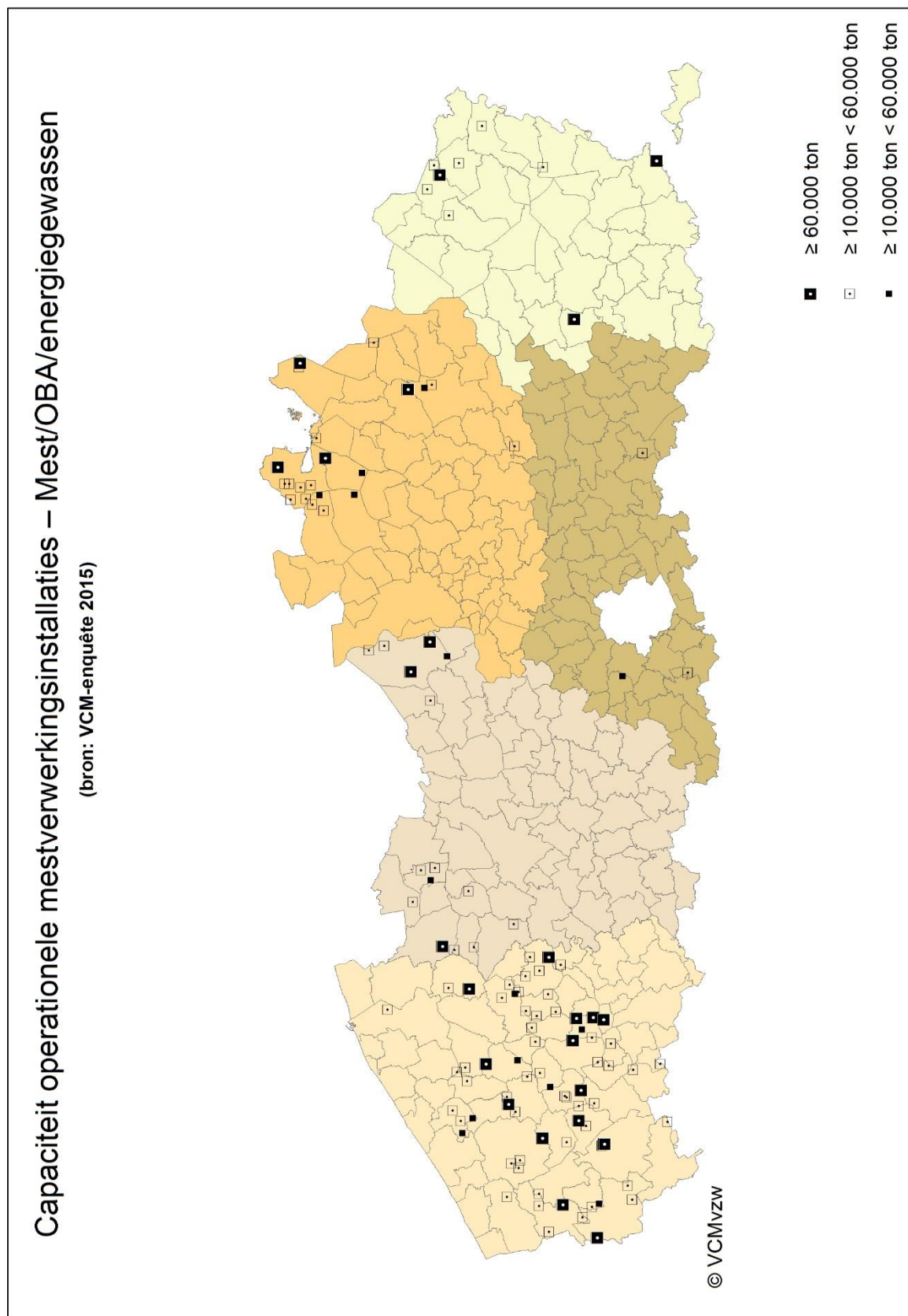
Tabel 3: Het aantal operationele mestverwerkingsinstallaties per provincie ingedeeld naar inplantingsplaats

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vl.	VI-Br.	West-Vl.	TOTAAL
Vaste installatie in agrarisch gebied ^a	18	8	12	2	64	104
Vaste installatie op een bedrijventerrein	2	3	1	0	8	14
Totaal aantal operationele installaties	20	11	13	2	72	118

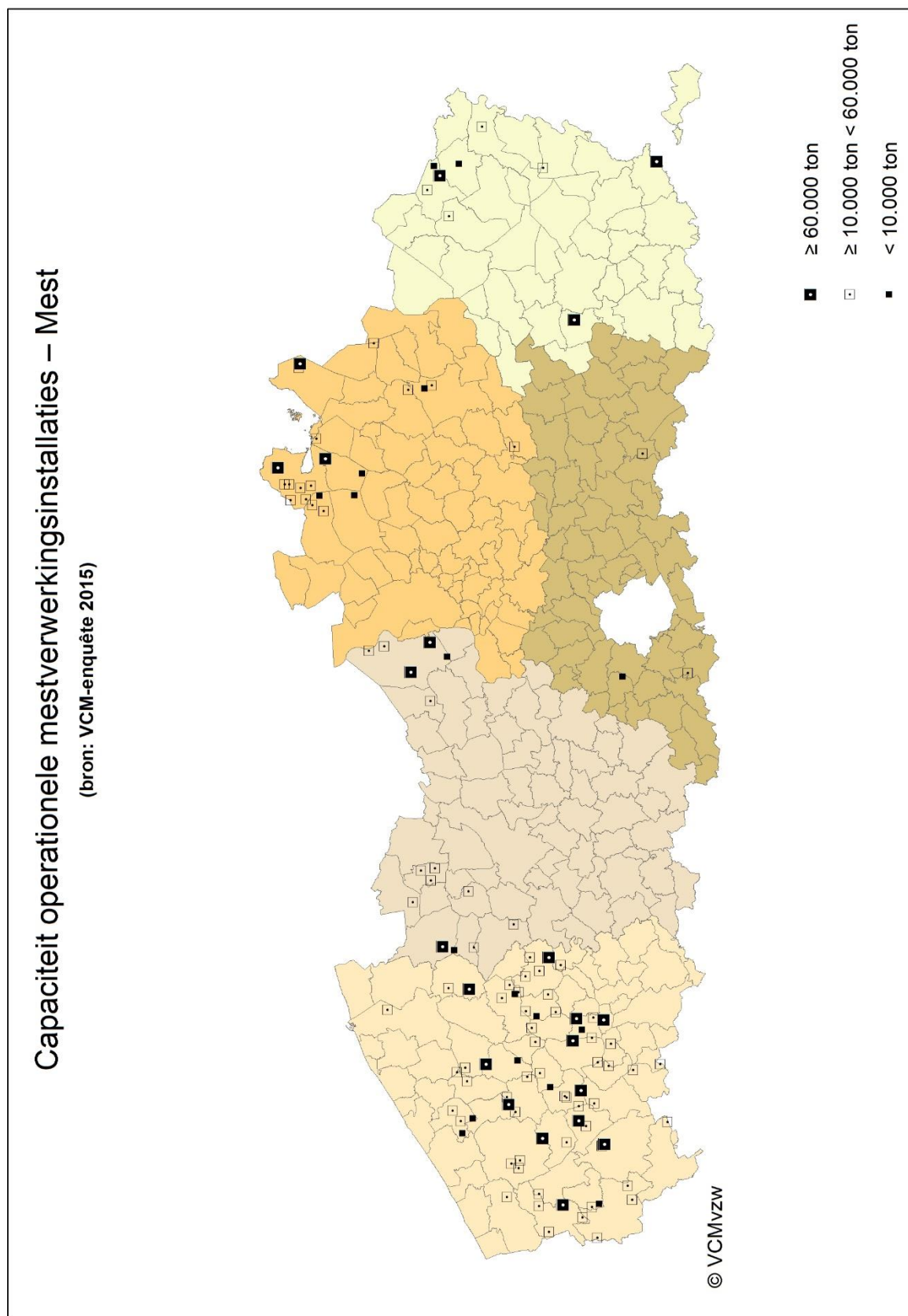
^a al de op de gewestplannen, plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen aangegeven: gebieden bestemd voor de landbouw in de ruime zin, zoals agrarisch gebied, landschappelijk waardevol agrarisch gebied, agrarisch gebied met ecologische waarde, enz.

In Figuur 1 wordt de geografische situering van de diverse operationele bedrijven in Vlaanderen weergegeven, met aanduiding van de operationele verwerkingscapaciteit (mest/OBA/energiegewassen). Figuur 2 toont uitsluitend de hoeveelheid mest die de operationele installaties innemen.

Figuur 1: De geografische situering van de diverse operationele mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen volgens capaciteit (mest/OBA/energiegewassen)

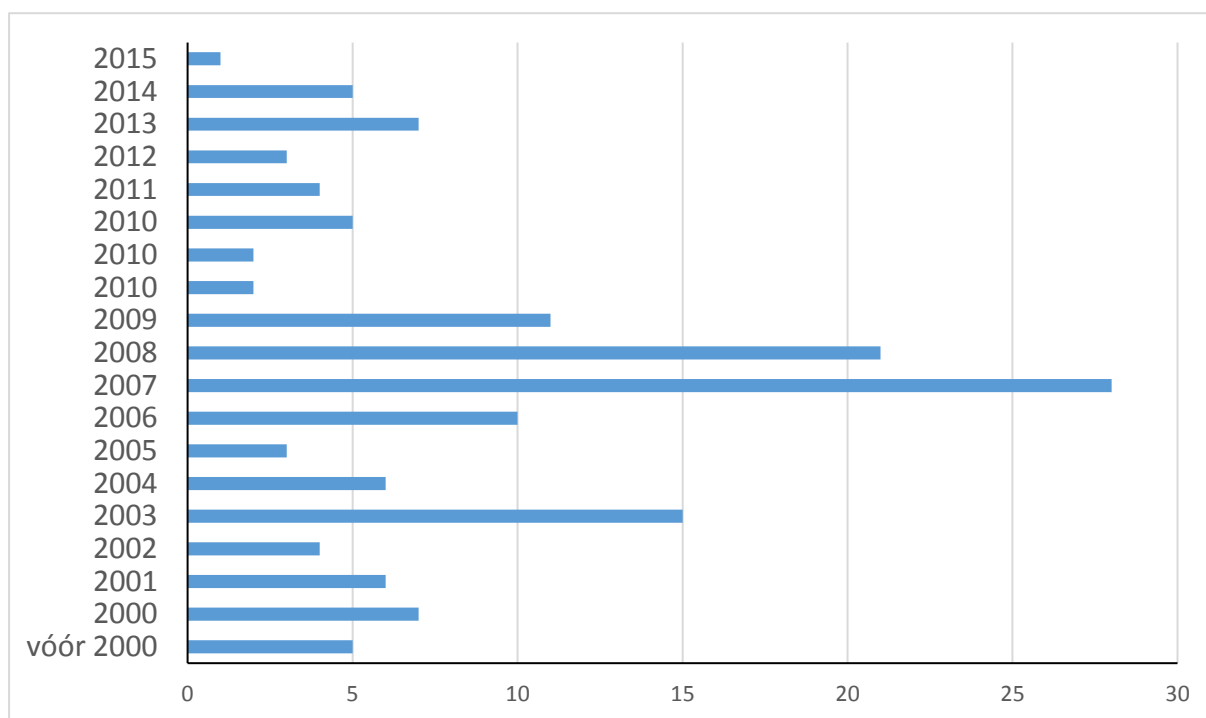
Figuur 2: De geografische situering van de diverse operationele mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen (volgens capaciteit mest)

In Figuur 3 wordt het aantal gerealiseerde mestverwerkingsprojecten weergegeven, volgens het jaar van realisatie. Hieruit blijkt dat er in het jaar 2007 het meest nieuwe mestverwerkingsprojecten gerealiseerd werden.

In 2015 werd er 1 nieuwe mestverwerkingsinstallatie (biologie) opgestart.

Figuur 3: Aantal gerealiseerde projecten per jaar

2.3 Provinciale indeling van de mestverwerkingscapaciteit

In Tabel 4 wordt de operationele mestverwerkingscapaciteit weergegeven per provincie in Vlaanderen, uitgedrukt in ton ruwe mest. Figuur 4 toont de provinciale spreiding van de capaciteit, uitgedrukt in ton mest. Uit Tabel 4 en Figuur 4 blijkt dat, net zoals in voorgaande jaren, mestverwerking **vooral in West-Vlaanderen** operationeel is. De nood aan mestverwerking is dan ook het hoogst in deze provincie.

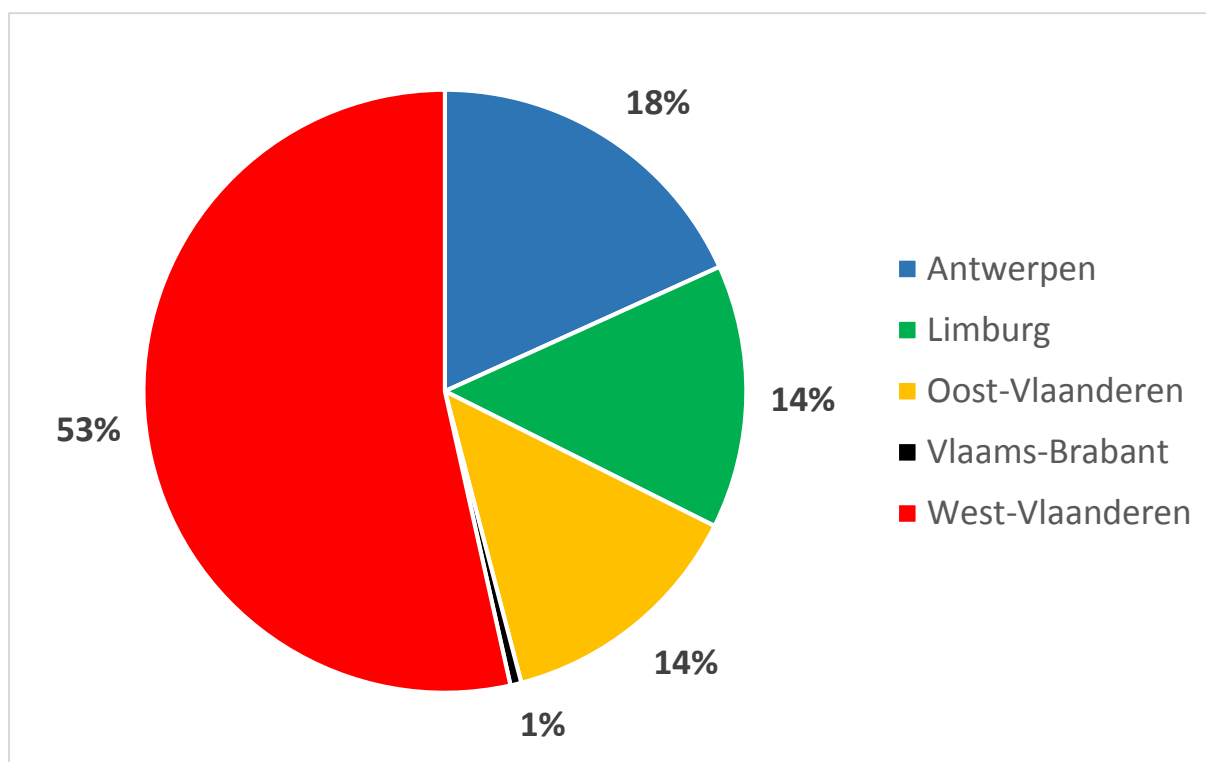
Op basis van de verwerkingscapaciteit uitgedrukt in 'ton verwerkt' wordt in de provincie West-Vlaanderen 53% van de totale verwerkingscapaciteit in Vlaanderen gerealiseerd. De verwerking in Antwerpen komt op de tweede plaats met 18%, gevolgd door Limburg (14%) en Oost-Vlaanderen (14%). In Vlaams Brabant (1%) wordt een veel kleiner aandeel mest verwerkt.

Tabel 4: De operationele mestverwerkingscapaciteit per provincie in Vlaanderen uitgedrukt in ton ruwe mest (excl. export mest)

		Antw.	Limburg	Oost-VI	VI.Br.	West-VI.	TOTAAL
Varkensmest	Totale verwerking	83 888	13 766	21 871	-	174 780	294 305
	Verwerking dunne fractie	463 942	21 334	110 921	10 637	1 292 681	1 899 515
	Verwerking dikke fractie ^a	31 053	9 561	161 430	-	186 884	388 928
	Verwerking stalmest	903	-	1 268	-	2 229	4 400
Pluimveemest	verwerking	9 953	19 457	111 673	5 149	160 883	307 115
Rundveemest	Totale verwerking	11 119	27	2 747	-	5 668	19 561
	Verwerking dunne fractie	71 893	78	17 645	226	36 042	125 884
	Verwerking dikke fractie	1 634	503	8 496	-	9 836	20 470
	Verwerking stalmest	265	-	16 864	52	5 868	23 049
Kalvergier		31 262	1 000	-	788	403	33 453
Paardenmest		674	419 452	2 842	-	143 992	566 960
Champost		-	71 203	8 000	-	5 108	84 311
Digestaat		4 340	-	14 355	-	2 119	20 814
		5 853	-	21 916	6 271	76 934	110 974
		-	-	32 553	-	-	32 553
TOTAAL		716 780	556 382	532 581	23 123	2 103 426	3 932 292
% van totaal		18%	14%	14%	1%	53%	100%

^a uitgedrukt in ton dikke fractie van varkensmest

Figuur 4: Spreiding van de operationele mestverwerkingscapaciteit per Vlaamse provincie, uitgedrukt in ton mest (excl. export mest)

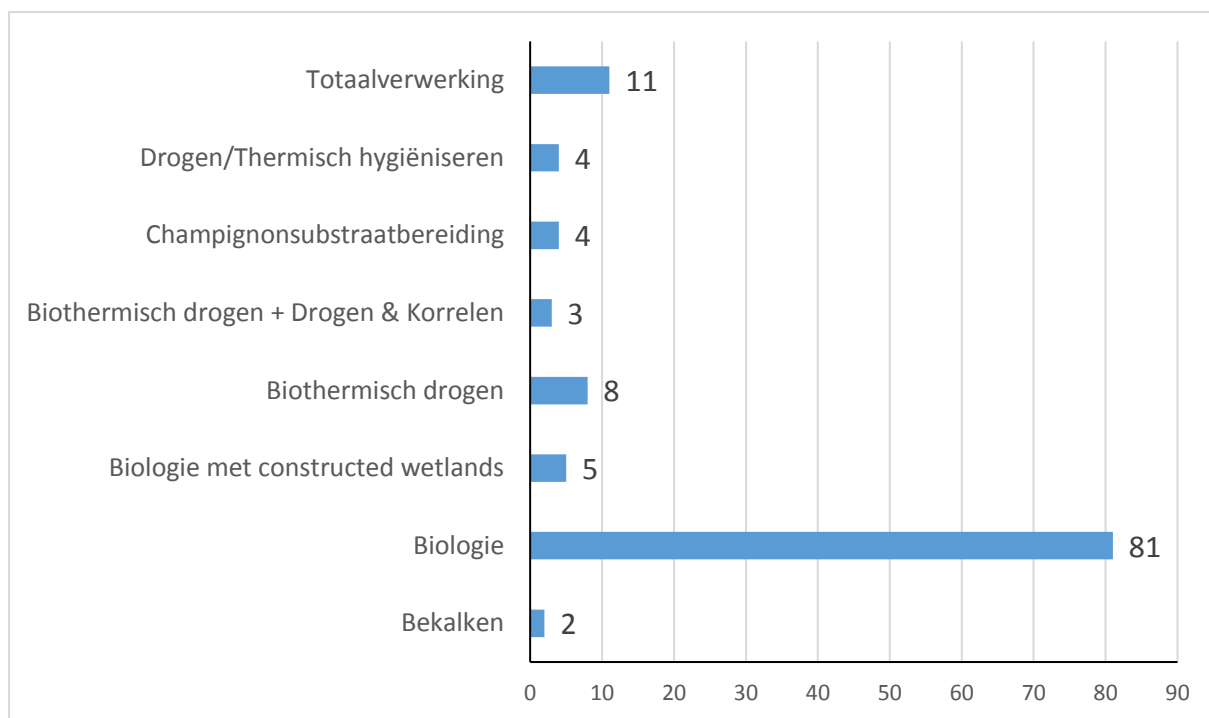

2.4 Soorten technieken

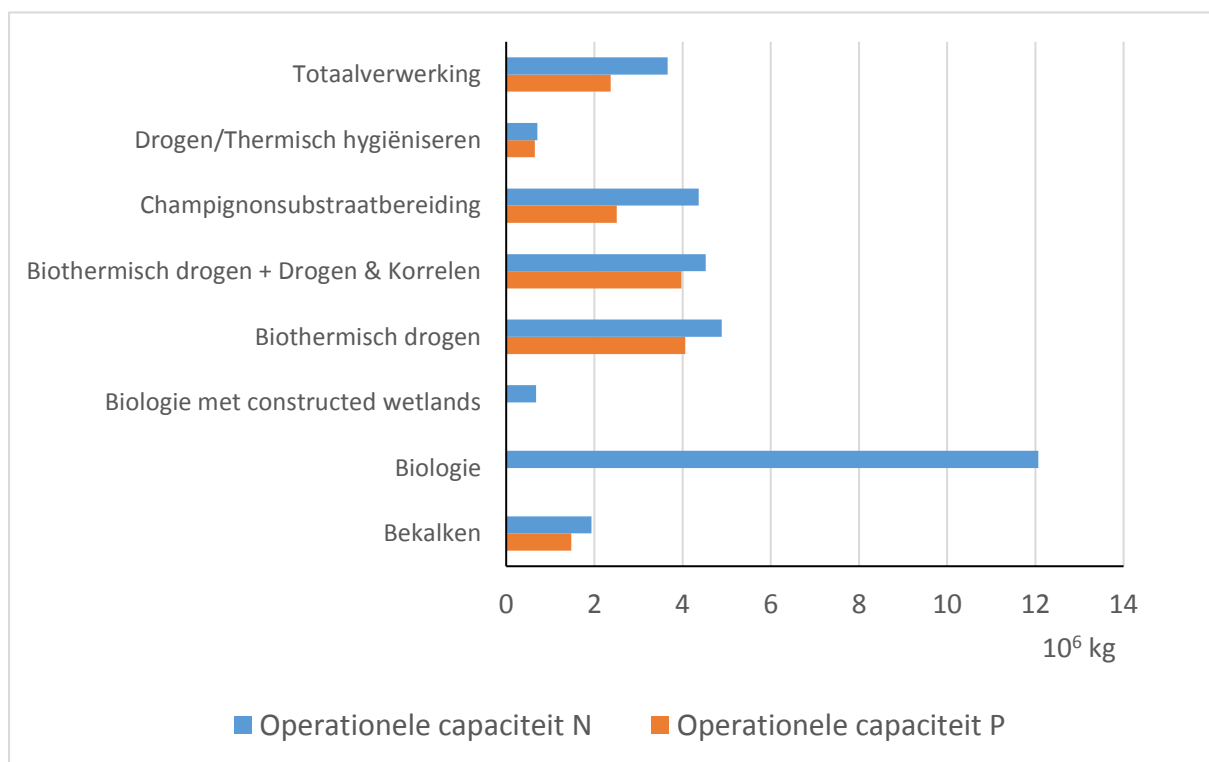
Bij de verwerking van mest worden verschillende technieken toegepast, en in sommige gevallen ook combinaties van technieken. Figuur 5 geeft een overzicht van de primaire technieken die in 2015 door operationele installaties werden toegepast. De totaalverwerkers zijn de vergistingsinstallaties die het digestaat integraal exporteren, of een scheiding toepassen en de dikke fractie exporteren en de dunne fractie on-site verwerken (met een biologie).

De biologische verwerking (of biologie) is nog steeds veruit de meest toegepaste techniek in Vlaanderen: in 2015 werd deze techniek als enige techniek op 81 installaties toegepast, en in combinatie met andere technieken op 11 installaties (5 met constructed wetlands en bij 6 totaalverwerkers). Op 6 installaties wordt de biologie gecombineerd met constructed wetlands (waarvan 1 bij een totaalverwerker). Biothermische droging (van stalrest, dikke fracties, pluimveemest, paardenmest en champost) wordt in 11 installaties toegepast, waarvan 3 installaties ook mest drogen en korrelen. Bij de totaalverwerkers is er 1 installatie die ook biothermisch drogen toepast. Er zijn 4 installaties die thermisch drogen/hygiëniseren, waarvan 3 vergistingsinstallaties die de dikke fractie van het digestaat met de warmte van de WKK hygiëniseren en indrogen, en 1 installatie die de ruwe varkensmest indroogt met stallucht. Nagenoeg alle totaalverwerkers hebben ook hetzij een drooginstallatie, hetzij een indampinstallatie staan.

Figuur 5: Het aantal toegepaste mestverwerkingstechnieken

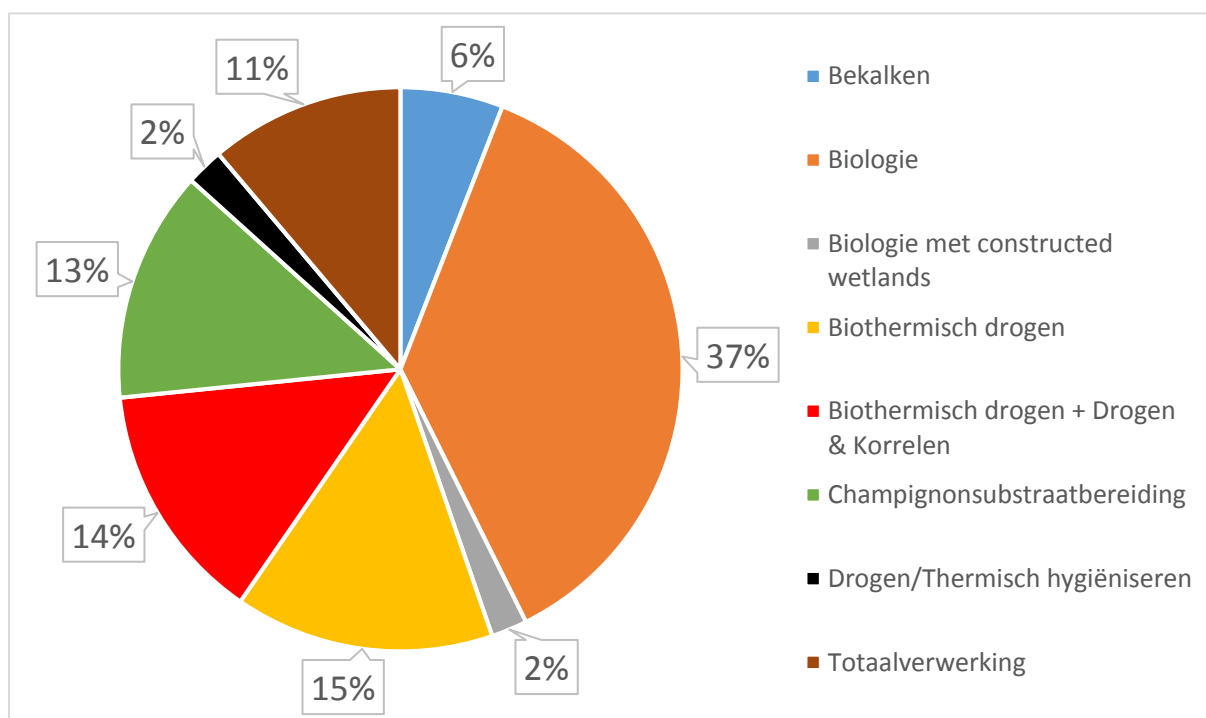

Figuur 6: De operationele mestverwerkingscapaciteit (excl. export) per techniek, uitgedrukt in kg N en kg P₂O₅

De hoeveelheid stikstof en fosfaat die werd verwerkt via de verschillende primaire verwerkingstechnieken is weergegeven in Figuur 6 en Figuur 7. De totale hoeveelheid N en P_2O_5 die via deze technieken samen werd verwerkt bedroeg respectievelijk 32,8 en 15 miljoen kg. De grootste hoeveelheid stikstof werd verwerkt via de **biologische behandeling van de dunne fractie van varkensmest, rundveemest of digestaat**, al dan niet met een nabehandeling in constructed wetlands, (12,7 miljoen kg N of 39%). De tweede belangrijkste techniek voor de verwerking van stikstof is de **biothermische droging** (al dan niet gecombineerd met drogen en korrelen) van voornamelijk pluimveemest en de dikke fractie van varkensmest (9,4 miljoen kg N of 29%). De hoeveelheid stikstof verwerkt via biologische behandeling is dus gestegen ten opzichte van 2014 (+4%), terwijl de stikstofbehandeling via biothermische droging gedaald is (-7%). De grootste hoeveelheid fosfaat (8 miljoen kg P_2O_5 of 53%) wordt verwerkt via de biothermische droging (al dan niet gecombineerd met drogen en korrelen).

Figuur 7: Procentueel aandeel van de hoeveelheid N die via de verschillende primaire technieken wordt verwerkt (excl. export)

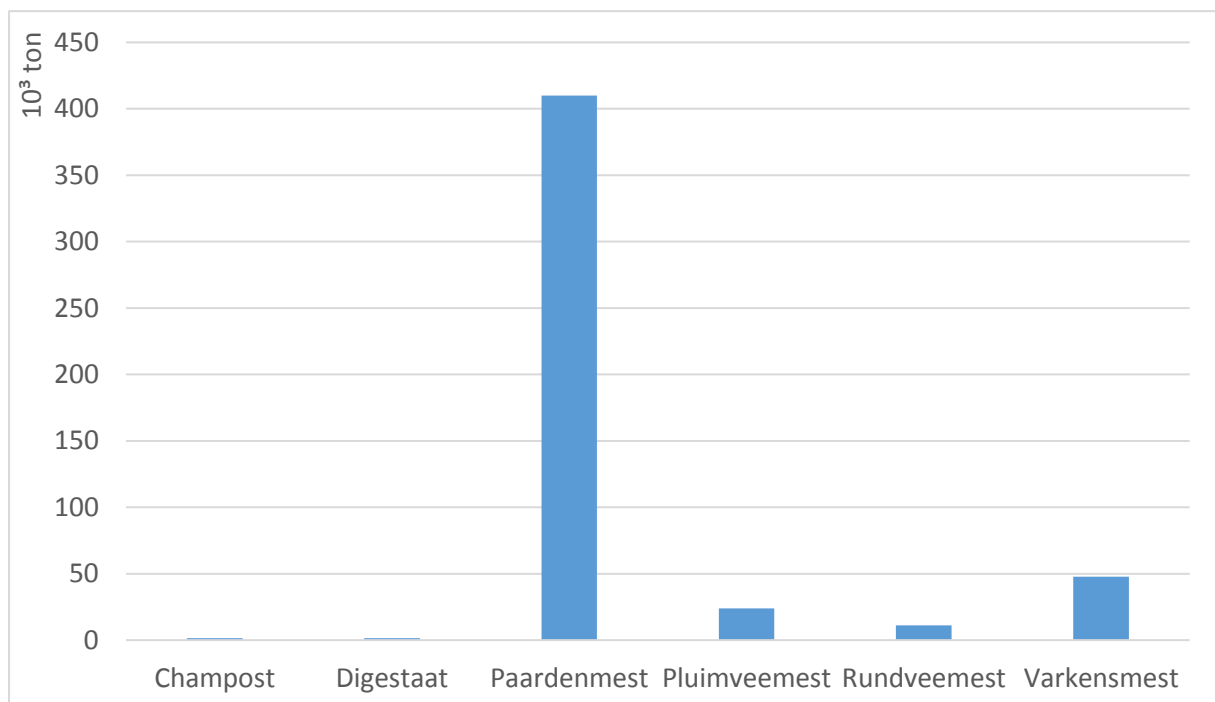

2.5 Import van mest voor mestverwerking

Figuur 8 geeft de geïmporteerde hoeveelheid mest weer die naar mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen gaat (uitgedrukt in ton). Het gaat hier voornamelijk om **paardenmest**, die gebruikt wordt voor de bereiding van champignonsubstraat. Ten opzichte van 2014 is het aandeel geïmporteerde paardenmest aanzienlijk gestegen (van 140 865 ton naar 410 090 ton), en de totale hoeveelheid paardenmest die verwerkt is eveneens gestegen van 459 400 in 2014 naar 566 960 ton in 2015 (zie Tabel 1). In 2014 was er een sterke daling van de geïmporteerde paardenmest te zien; de import paardenmest 2015 en 2013 is daarom terug vergelijkbaar (slechts kleine stijging in 2015).

Van de totale hoeveelheid geïmporteerde mest (495 947 ton), kwam 49% uit **Duitsland**, 34% uit Nederland, 10% uit Frankrijk en 6 % uit Wallonië.

Figuur 8: Import ruwe mest uitgedrukt in ton

3 VERGELIJKING OPERATIONELE EN BESCHIKBARE CAPACITEIT

Zoals reeds vermeld in de inleiding, bevraagt deze enquête de exploitanten over beschikbare en operationele verwerkingscapaciteit (zie Tabel 5):

- Beschikbare mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest waarvoor een operationele verwerkingsinstallatie beschikbaar is, m.a.w. het aantal ton mest dat in de gebouwde, operationele installatie maximaal verwerkt kan worden wanneer ze op volle capaciteit draait.
- Operationele mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest dat effectief verwerkt is (incl. geïmporteerde mest).

De ‘**vrije capaciteit**’ werd berekend als het verschil tussen de beschikbare (gebouwde) capaciteit en de operationele capaciteit. De vrije capaciteit werd inclusief geïmporteerde mest berekend; deze is immers niet langer beschikbaar voor extra Vlaamse mest die zich aanbiedt. Verder wordt aangegeven wat de vrije capaciteit zou zijn excl. import mest (zie verder).

Bij bepaalde installaties werd in de enquête aangegeven dat er meer verwerkt werd dan de gebouwde capaciteit. Deze negatieve getallen werden niet meegerekend. Het % vrije capaciteit is dus enkel gerekend voor de installaties die een deel van de capaciteit niet ingevuld hebben.

Volgens onze enquêtegegevens was de vrije capaciteit in 2015 23% (Tabel 5), zoals in 2014. Als de beschikbare capaciteit in de bestaande operationele installaties optimaal benut zou worden, is er m.a.w. nog 23% capaciteit onmiddellijk beschikbaar.

De voornaamste redenen voor het **verschil tussen de beschikbare en operationele capaciteit die de verwerkers aangeven zijn**: technische storingen, onvoldoende afzetmogelijkheden of productie in functie van vraag naar de producten, oververgunde capaciteit van de installatie, tekort aan opslagcapaciteit. De aanwezigheid van vrij beschikbare capaciteit betekent dus niet dat er geen vraag meer is naar extra mestverwerking, hoewel 16 mestverwerkers opgeven dat de vrije capaciteit van hun installatie te wijten is aan een onvoldoende aanbod van inputstromen.

Tabel 5: De vergelijking tussen de operationele en de beschikbare mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (uitgedrukt in ton ruwe mest/jaar),

	Beschikbare (gebouwde) capaciteit	Operationele capaciteit	Vrije capaciteit (%)
TOTAAL	4 530 750	3 474 474	1 056 276 ton of 23%

De operationele capaciteit, aangegeven in Tabel 5, komt niet overeen met de operationele capaciteit in Tabel 1. De reden is dat in Tabel 1 ook de geëxporteerde ruwe mest wordt meegerekend, terwijl dit voor Tabel 5 niet het geval is. Verder werd in Tabel 5 voor de installaties die meer verwerkt hebben dan de gebouwde capaciteit, het aandeel mest dat is verwerkt boven de gebouwde capaciteit, niet meegerekend.

Indien het aandeel geïmporteerde mest niet wordt meegerekend in de operationele capaciteit, dan zou de vrije capaciteit 31% (1 390 496 ton vrije capaciteit) bedragen.

Tabel 6 geeft de vrije capaciteit weer per provincie uitgedrukt in ton ruwe mest. Hieruit blijkt dat het grootste aandeel van deze totale vrije capaciteit zich in de provincie West-Vlaanderen bevindt (62% t.o.v. totale vrije capaciteit), gevolgd door Oost-Vlaanderen (14%) en Antwerpen (10%).

Tabel 6: Vrije capaciteit per provincie en per techniek dikke en dunne mestfracties, inclusief import van mest

		Antw.	Limburg	Oost-Vl.	Vl.-Br.	West-Vl.	TOTAAL
TOTAAL	ton ruwe mest/jaar	100 382	98 691	148 719	51 065	657 418	1 056 276
	Vrije capaciteit (%)	2,2%	2,2%	3,3%	1,1%	14,5%	23,3%

In vergelijking met 2014 is de vrije capaciteit in de provincie in Limburg gedaald van 16% tot 9% t.o.v. de totale vrije capaciteit. In Limburg hebben drie installaties (365 000 ton beschikbare capaciteit) immers veel meer verwerkt dan vorig jaar.

4 EVOLUTIE VAN DE OPERATIONELE MESTVERWERKINGSCAPACITEIT IN VLAANDEREN

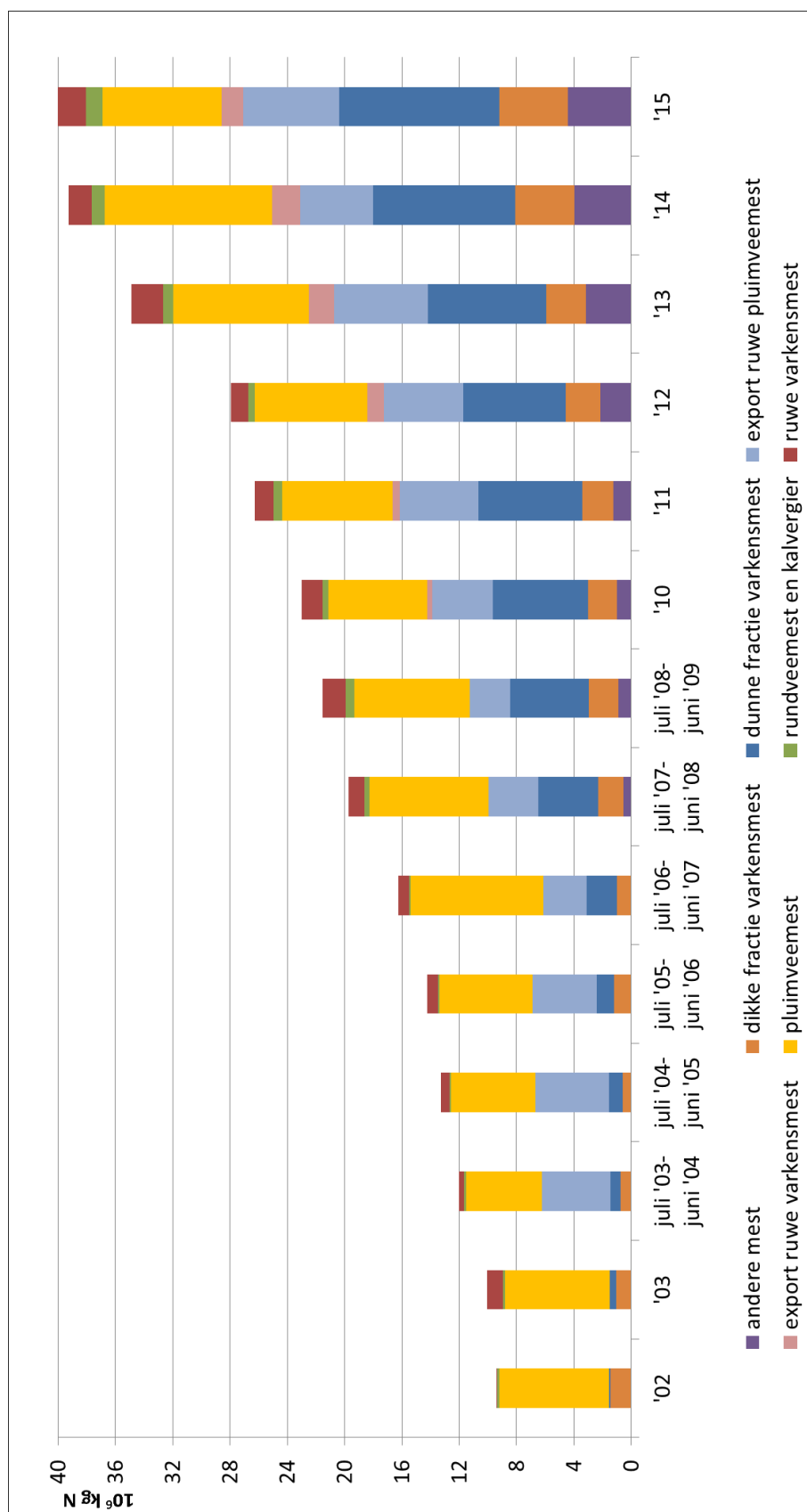
De operationele mestverwerkingscapaciteit in opeenvolgende jaren sinds 2002 (op basis van de vorige VCM-enquêtes) is weergegeven in Tabel 7. Hieruit blijkt dat de stijgende trend van de globale mestverwerkingscapaciteit, die de laatste jaren werd waargenomen, zich ook in het afgelopen jaar heeft verder gezet.

Als we de operationele verwerkingscapaciteit (uitgedrukt in kg N verwerkt) in 2015 (Tabel 7) vergelijken met deze in 2014 dan kunnen volgende conclusies getrokken worden:

- De **totale verwerkingscapaciteit (inclusief de export van ruwe mest)** is met ongeveer 1 356 214 kg N gestegen (+3%); de **totale verwerkingscapaciteit (exclusief de export van ruwe mest)** is met 141 337 kg N gestegen (+0,44%).
- De **export van ruwe varkensmest** naar Nederland is met 20% afgenomen ten opzichte van 2014 (-386 698 kg N), in tegenstelling tot 2014 waar een stijgende trend was waargenomen ten opzichte van 2013. Merk op dat deze daling in 2015 overeenkomt met slechts 5 807 ton ruwe varkensmest en dus vooral komt door de daling van de N-inhoud van geëxporteerde varkensmest naar Nederland in 2015.
- De **export van ruwe pluimveemest** is met 31% gestegen ten opzichte van 2014 (+1 601 574 kg N). In tonnages is een stijging van 9% (+17 612) waar te nemen.
- Als de **verwerking inclusief export** bekeken wordt, dan is de **verwerking van varkensmest** met 2 331 104 kg N (+13%) gestegen, de **verwerking van pluimveemest** met 1 663 114 kg N (-10%) gedaald, de **verwerking van runder- en kalbsmest** met 256 052 kg N (+28%) gestegen, de **verwerking van paardenmest** met 545 328 kg N (+23%) gestegen, de **verwerking van champost** met 400 206 kg N (+287%) gestegen en de **verwerking van digestaat** met 513 363 kg N (-34%) gedaald.

- In 2015 is er 64 462 ton minder **digestaat verwerkt in de mestbiologieën**, wat overeenkomt met een daling van 37% tegenover 2014. Uitgedrukt in stikstof is er een daling van 263 293 kg N waar te nemen.
- Van de totale hoeveelheid stikstof verwerkt in de mestbiologieën is **90% afkomstig van varkensmest**, 5% van rundveemest, 4% van digestaat, en 1% van kalvergier. Deze percentages verschillen van de percentages in 2014, vooral te wijten aan stijging van het aandeel varkensmest (+1%) en rundermest (+1%) en de daling van het digestaataandeel (-2%).

Figuur 9: Evolutie van de operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (2002-2015) uitgedrukt in kg stikstof, inclusief export van ruwe varkens – en pluimveemest

Tabel 7: De operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (2002-2015) uitgedrukt in ton, inclusief export van ruwe mest (deel 1)

	2002 ^a	2003 ^a	Juli 2003- juni 2004	Juli 2004- juni 2005	Juli 2005- juni 2006	Juli 2006-juni 2007	Juli 2007- juni 2008	Juli 2008- juni 2009
Totale verwerking	2.800	136.470	47.547	72.418	90.845	92.766	121.317	201.528
Verwerking dunne fractie	26.843	132.953	149.032	230.189	275.312	453.158	789.719	1.078.930
Varkensmest								
Verwerking dikke fractie	119.900	84.000	55.053	47.698	96.575	81.291	140.685	166.391
Export zuivere mest	/	/	/	/	/	/	/	/
Pluimveemest								
Verwerking pluimveemest	43.481	72.561	196.957	219.365	239.830	342.569	300.309	299.820
Export zuivere mest	239.979	152.599	177.290	189.541	166.583	112.200	131.295	101.245
Rundveemest	/	11.000	4.500	2.300	3.490	4.800	43.571	61.283
Kalvergier	40.150	28.000	31.296	30.608	29.000	33.513	31.377	52.000
Andere mest	/	/	5.500	500	500	400	112.037	158.609

^a De VCM-enquêtes in 2002 en 2003 werden afgenomen in de zomer waarbij de operationele capaciteit werd opgevraagd voor het lopende kalenderjaar. Dit betekent dat de mestverwerkers hun capaciteit dienden in te schatten voor het komende half jaar en dit bij de verwerking van het voorbije half jaar telden. In de zomer van 2003 verwachtten enkelen dat hun pas opgestarte installatie vlot volle capaciteit ging halen in het najaar van 2003. Dit bleek echter niet het geval doordat de opstart langer duurde dan verwacht. Hierdoor maakten ze een overschatting van de verwachte capaciteit in 2003. Dit verklaart de schijnbare daling van operationele capaciteit in 2003-2004.

Tabel 8: De operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (2002-2015) uitgedrukt in ton, inclusief export van ruwe mest (deel 2)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Varkensmest	Totale verwerking	181.996	156.904	147.858	271.955	196.265	294.305
	Verwerking dunne fractie	1.329.229	1.456.297	1.422.715	1.637.897	1.650.715	1.899.515
	Verwerking dikke fractie	163.062	174.737	197.339	226.421	335.629	388.928
	Export ruwe mest	46.420	54.865	132.554	188.315	194.922	189.115
Pluimveemest	Verwerking pluimveemest	254.969	285.519	290.915	352.455	433.819	307.115
	Export ruwe mest	138.000	174.641	175.451	183.812	189.339	206.951
Rundveemest		70.678	102.953	82.949	107.265	134.560	188.964
Kalvergier		21.971	24.966	29.613	52.244	37.189	33.453
Andere mest		167.636	249.126	378.223	609.157	732.853	820.012

5 INSTALLATIES IN DE PIPELINE

Tabel 9 geeft het aantal mestverwerkingsinstallaties weer die momenteel nog in de vergunnings- of bouwfase zitten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die nog in de vergunningsfase zitten, die de bouw starten in 2016 of reeds in opbouw zijn en zullen opstarten in 2016.

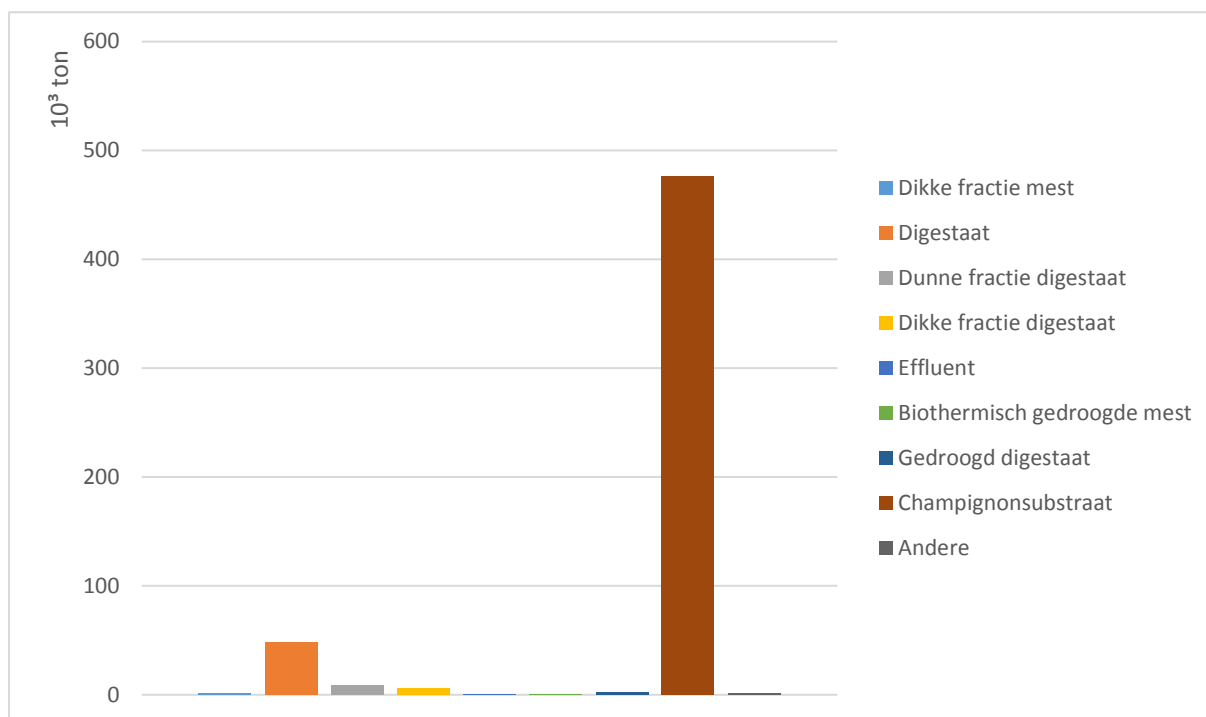
Tabel 9: Aantal mestverwerkingsinstallaties in de pipeline

	Totaal- verwerking	Biologie	Drogen	Filtratie (omgekeerde osmose)	Constructed wetland	Techniek niet gespecificeerd	Totaal
In opbouw en opstart 2016				1 (35.000 ton)			1
Vergund en bouw start in 2016							0
Vergund en start bouw nog niet gekend		1 (100.000 ton)				1 (ton mest niet gekend)	2
Milieu- of stedenbouwkundige vergunning in aanvraag	1 (18.500 ton)	2 (totaal 115.000 ton)	1 (36.000 ton)	1 (90.000 ton)	1 (6.000 ton effluent)		6

6 EXPORT VAN VLAAMSE MESTVERWERKINGSPRODUCTEN

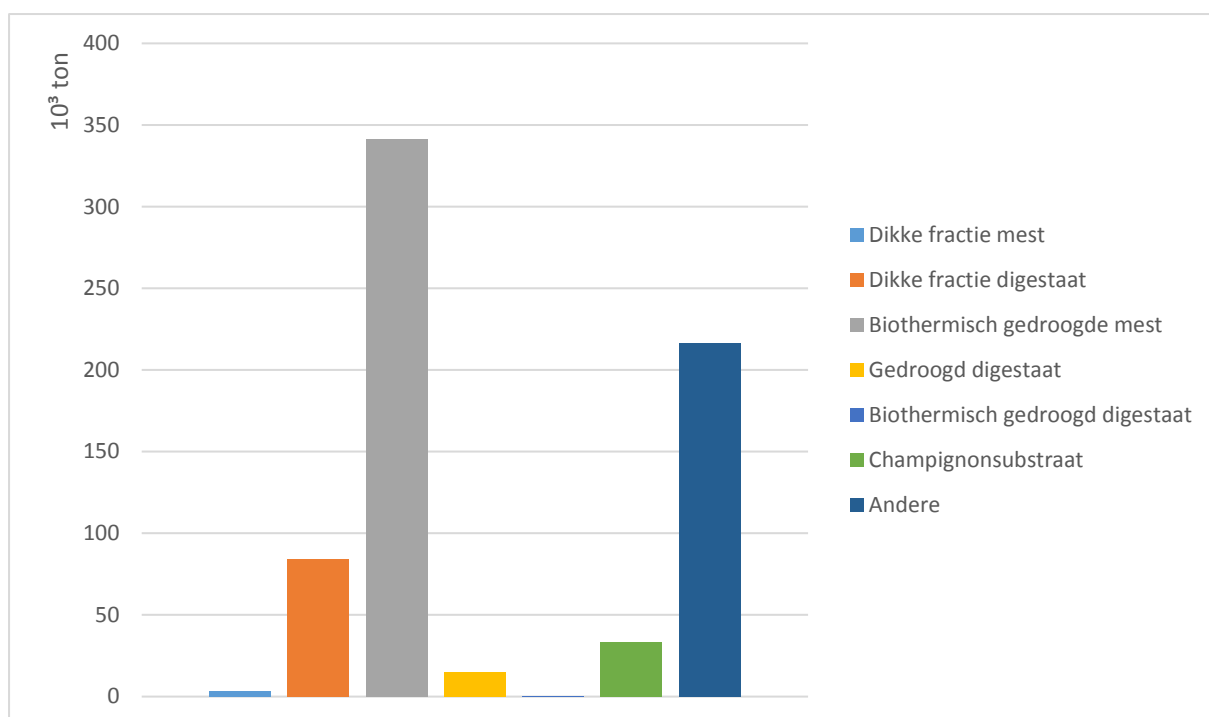
Figuren 10 t.e.m. 14 geven een overzicht van de eindproducten van mestverwerking die in 2015 werden geëxporteerd volgens de enquêtegegevens van de mestverwerkers.

Figuur 10: Export mestproducten naar Nederland (ton)

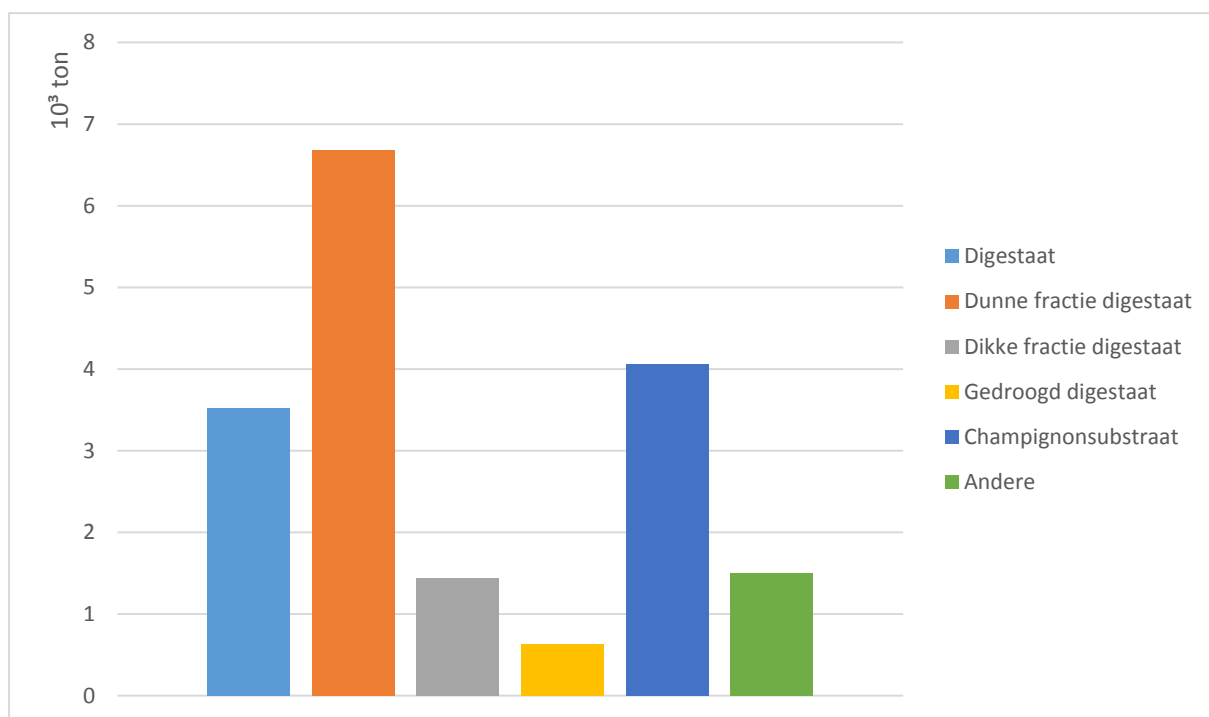
De **export naar Nederland** bestaat hoofdzakelijk uit **champignonsubstraat**. Ten opzichte van 2014 is hier een sterke stijging te zien; dit komt overeen met de sterke stijging (+269 225 ton) van de import van paardenmest t.o.v. 2014. In totaal werd 543 948 ton mestproducten geëxporteerd naar Nederland.

Figuur 11: Export mestproducten naar Frankrijk (in ton)

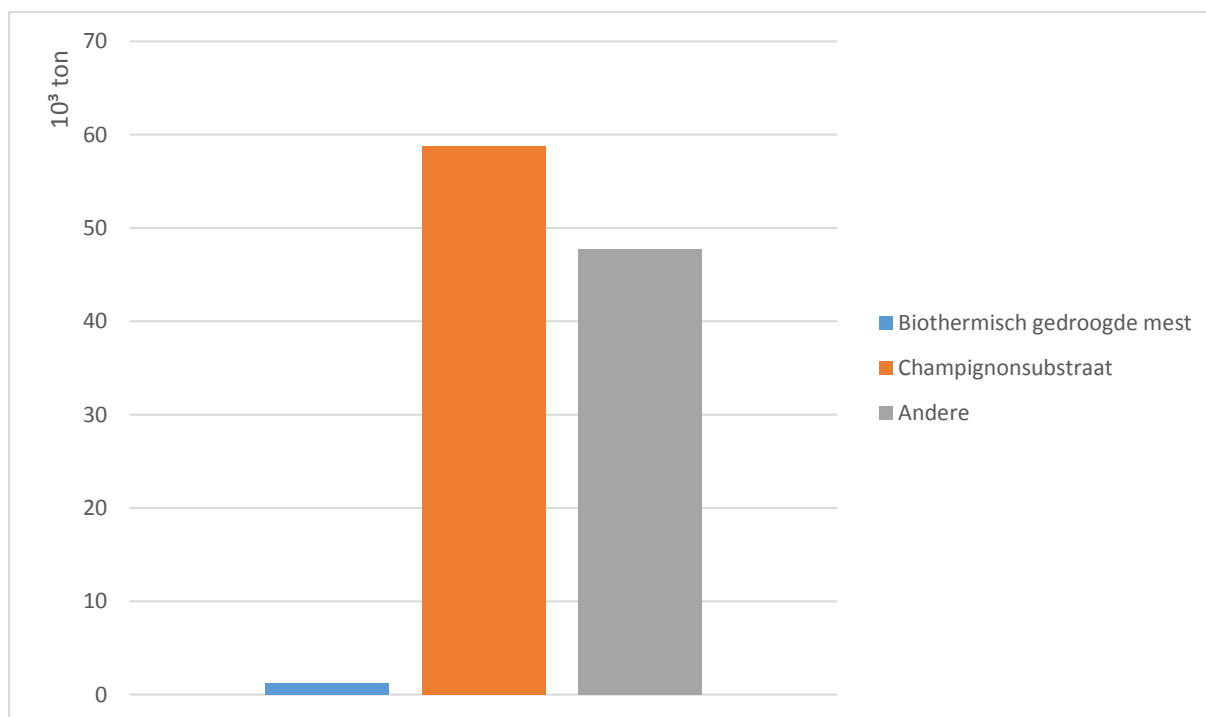
De **export naar Frankrijk** bestaat hoofdzakelijk uit **biothermisch gedroogde mest**; dit is dan ook de belangrijkste markt voor dit product. De export naar Frankrijk bedraagt in totaal 693 450 ton.

Figuur 12: Export van mestproducten naar Duitsland (in ton)

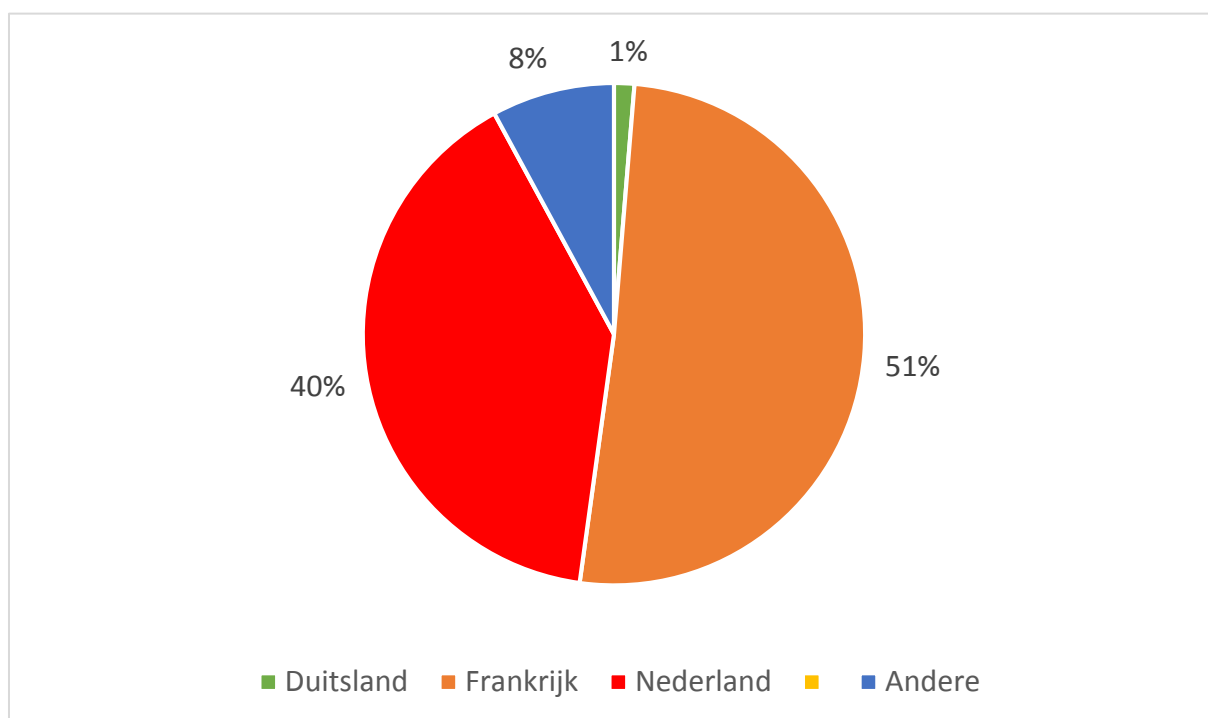
De **export van mestproducten naar Duitsland** bedraagt slechts een fractie van de export naar Nederland en Frankrijk, namelijk 17 831 ton. Voornamelijk **digestaatproducten** worden naar Duitsland geëxporteerd.

Figuur 13: Export van mestproducten naar andere landen (in ton)

De **export van mestproducten naar andere landen** dan Nederland, Frankrijk en Duitsland bedraagt 107 763 ton. Deze landen zijn niet altijd gespecificeerd in de enquête, maar kunnen zowel binnen als buiten Europa gelegen zijn. Voornamelijk **champignonsubstraat** en **andere producten** zoals bekalkte mest, mestkorrels, mineralenconcentraten en ingedikt digestaat worden geëxporteerd naar deze landen.

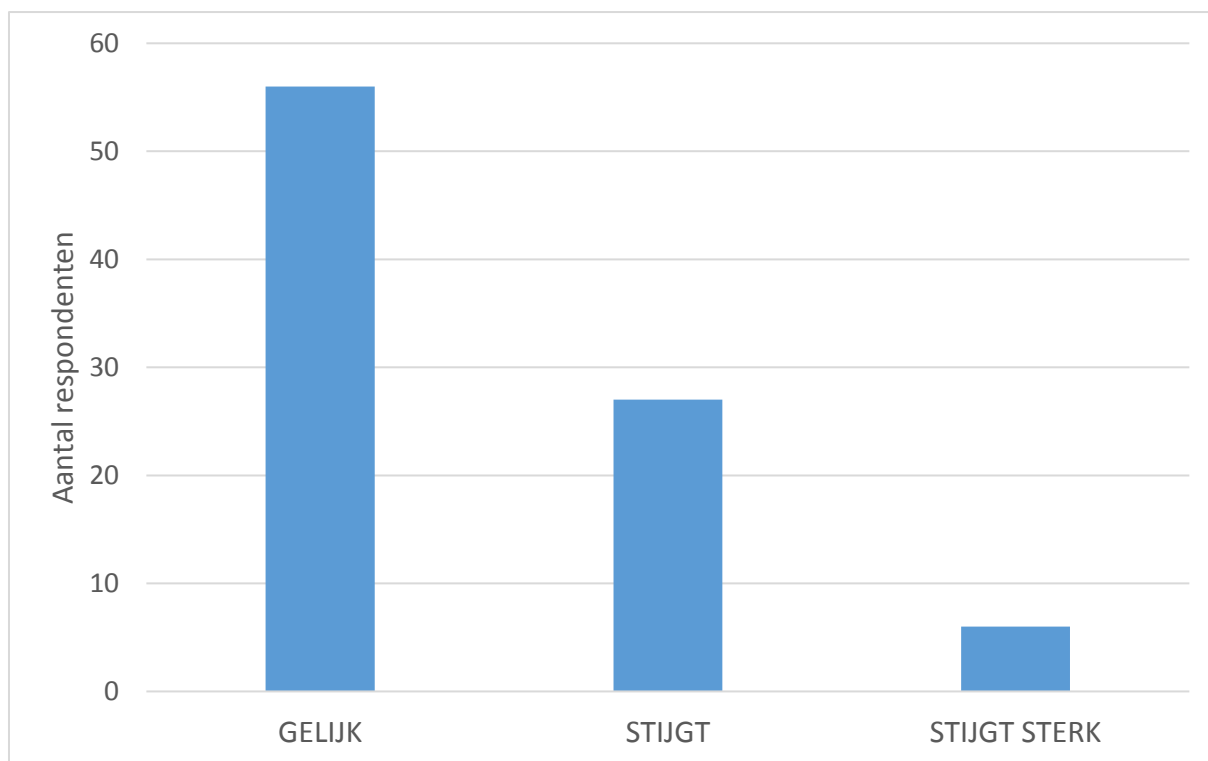
Figuur 14 Verdeling van de geëxporteerde producten uit mestverwerking over de verschillende exportlanden (percentages op tonnage-basis)

7 VERWACHTINGEN VOOR DE TOEKOMST

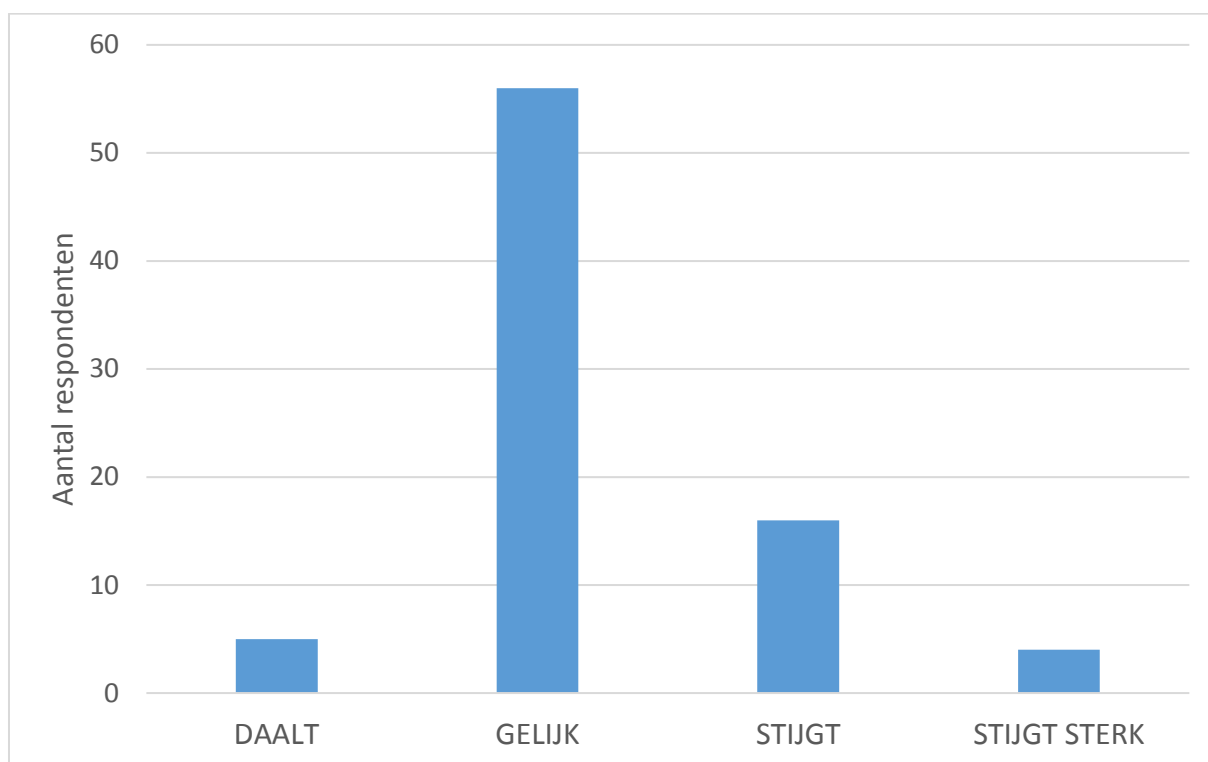
Sinds vorig jaar wordt ook gepolst naar de verwachtingen van de mestverwerkers voor de toekomst. De resultaten van de mestverwerkers die deze peiling invulden, zijn terug te vinden in onderstaande grafieken.

Figuur 15: Verwachtingen met betrekking tot hoeveelheid te verwerking mest

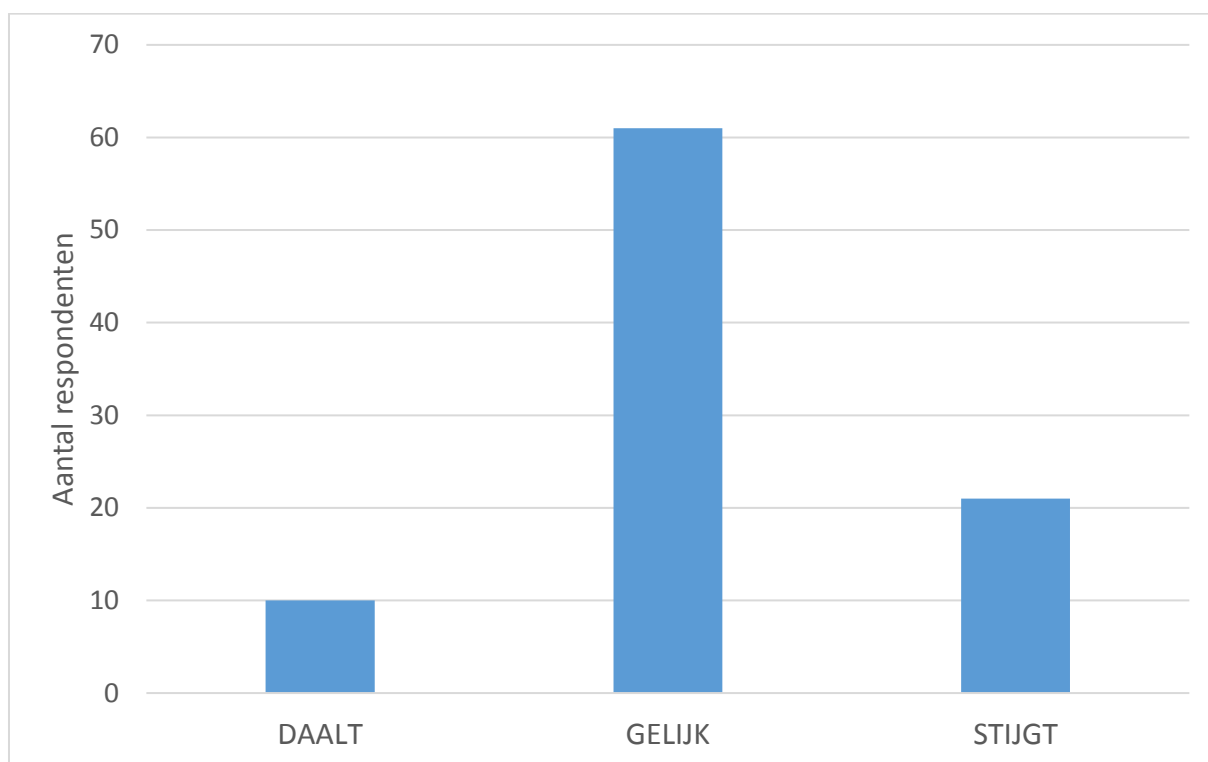
Net zoals vorig jaar verwacht de meerderheid dat de hoeveelheid te verwerken mest in hun installatie gelijk zal blijven, of zal stijgen.

Figuur 16: Verwachtingen met betrekking tot de hoeveelheid mestproducten die zullen geëxporteerd worden.

Net zoals vorig jaar verwacht de meerderheid dat de hoeveelheid te exporteren mest gelijk zal blijven, of indien een verandering, de export eerder zal stijgen dan dalen.

Figuur 17: Verwachtingen met betrekking tot de kostprijs van mestverwerking

Net zoals vorig jaar verwacht de meerderheid dat de prijzen voor mestverwerking gelijk zullen blijven.

Dit jaar werd ook gevraagd naar de prijzen voor afzet van de eindproducten. Op termijn, en indien voldoende data voor deze vraag, zal een cijfermatige prijsevolutie voorgesteld kunnen worden.

Voor meer inlichtingen of eventuele vragen betreffende dit rapport kunt u terecht bij het VCM:

VCM vzw – Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking

Abdijbekestraat 9

8200 Sint-Andries/Brugge

Tel. 050/407 201

Website: www.vcm-mestverwerking.be

E-Mail: info@vcm-mestverwerking.be

Adviseurs:

Emilie Snauwaert (emilie.snauwaert@vcm-mestverwerking.be)

Thomas Vannecke (thomas.vannecke@vcm-mestverwerking.be)